

Sterfte aan dementie

Anouschka van der Meulen en Ingeborg Keij-Deerenberg

Naarmate mensen steeds ouder worden, treedt dementie steeds veelvuldiger op. Van de vrouwen in de leeftijdsgroep vanaf 90 jaar heeft ruim een kwart een vorm van dementie als primaire of secundaire doodsoorzaak. Bij mannen is het aandeel in deze leeftijdscategorie bijna één op de zes. Mensen met dementie hebben relatief vaak ziekten aan de ademhalingsorganen, die naast dementie dan ook dikwijls als primaire of secundaire doodsoorzaak voorkomen. Omdat dementie vaker als secundaire dan als primaire doodsoorzaak wordt gecodeerd, geeft de doodsoorzakenstatistiek in Statline geen volledig beeld van het aandeel van de overledenen dat aan dementie leed.

1. Inleiding

Met het ouder worden van de bevolking neemt ook de prevalentie van specifieke ouderdomsziekten steeds meer toe. Een van deze ouderdomsziekten is dementie. Bij dementie is sprake van een syndroom, een complex van symptomen waaraan verschillende oorzaken ten grondslag kunnen liggen (Gezondheidsraad, 1988). Een aantal van deze symptomen komt altijd voor bij dementie: geheugenverlies, verlies van oriëntatievermogen, moeilijkheden met denken en verandering van gedrag. De belangrijkste vormen van dementie zijn de ziekte van Alzheimer en de multi-infarctdementie, ofwel vasculaire dementie. Er zijn echter steeds meer aanwijzingen dat het onderscheid tussen de ziekte van Alzheimer en vasculaire dementie minder absoluut is dan werd verondersteld (Pijnenburg, 2002).

Dementie is een ziekte die vooral zeer oude mensen treft. Van de 65-jarigen lijdt bijna één procent eraan. Dit percentage loopt op tot ruim 40 bij mensen van 90 jaar en ouder (Gezondheidsraad, 2002). Volgens de stichting Alzheimer Nederland (www.Alzheimer-ned.nl) telt ons land ongeveer 250 duizend mensen met dementie. Vanwege de vergrijzing zullen dit er over tien jaar naar verwachting 300 duizend zijn. De Internationale Stichting Alzheimer Onderzoek meldt echter andere cijfers (www.Alzheimer.nl). Volgens deze stichting lijden momenteel naar schatting 180 duizend Nederlanders aan een vorm van dementie, waarvan 130 duizend aan de ziekte van Alzheimer. Uit de huisartsen- en zorgregistraties blijkt dat er ruim 81 duizend Nederlanders lijden aan dementie en uit het ERGO-onderzoek van het Erasmus MC, ten slotte, blijkt het om 203 duizend Nederlanders te gaan (www.rivm.nl). De verschillen geven al aan dat er nog grote onduidelijkheid bestaat over het aantal mensen dat in Nederland aan dementie lijdt.

Hoewel het dementiesyndroom niet direct tot sterfte leidt, is in verscheidene onderzoeken aangetoond dat de gemiddelde levensverwachting van dementiepatiënten korter is dan die van gezonde mensen (De Rijk, 1993). In dezelfde onderzoeken wordt vermeld dat in veel gevallen dementerenden overlijden aan een andere (complicerende) ziekte die als primaire doodsoorzaak wordt gecodeerd. Het is niet duidelijk waarom dementerenden gevoeliger zijn voor andere ziekten. Verondersteld wordt dat omgevingsfactoren, zoals onbedoelde veronachtzaming door naasten en hulpverleners, en biologische factoren, zoals beïnvloeding van het immuunsysteem, hierbij een rol spelen.

In dit artikel wordt gekeken naar dementie als oorzaak van overlijden. Dementie kan als primaire, maar ook als secundaire doodsoorzaak voorkomen. Beide situaties worden in dit artikel belicht. Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van het doodsoorzakenbestand van 2001. Omdat dementie vaker als secundaire dan als primaire doodsoorzaak wordt gecodeerd, geeft de doodsoorza-

kenstatistiek in *Statline* geen volledig beeld van het aandeel van de overledenen dat leed aan dementie. Om deze reden wordt in dit artikel niet alleen ingegaan op de overlijdensgevallen waarin een vorm van dementie als primaire oorzaak is vermeld, maar ook op de gevallen waarin dementie als secundaire oorzaak is vermeld.

2. Oorzaken van dementie

Er zijn tientallen oorzaken bekend van het dementiesyndroom. De meest voorkomende zijn degeneratieve hersenaandoeningen, waaronder de ziekte van Alzheimer en de ziekte van Parkinson (verantwoordelijk voor circa 55 procent van de gevallen) en vasculaire aandoeningen (circa 20 procent; De Rijk, 1993). Andere mogelijke oorzaken zijn intoxicaties (door medicijnen, alcohol, chemicaliën), tumoren, infecties (HIV, Creutzfeldt-Jacob), stofwisselingsstoornissen en genetische factoren (syndroom van Down). Laatstgenoemde oorzaken spelen bij ouderen een getalsmatig ondergeschikte rol.

Het overlijden is meestal het gevolg van andere oorzaken, zoals longontsteking, cachexie (lichamelijke uitkering door ziekte of ondervoeding) en decubitus (doorligging) die gepaard gaat met infectie (www.dementie.be). Ook overlijden patiënten vaak aan hart- en vaatziekten of aan longontsteking.

Primaire en secundaire doodsoorzaken

Bij doodsoorzaken wordt onderscheid gemaakt tussen primaire en secundaire doodsoorzaken. Onder de primaire doodsoorzaak wordt verstaan de ziekte of de gebeurtenis waarmee het proces van gebeurtenissen die tot de dood leidde, in gang is gezet. De gevolgen of complicaties hiervan worden als secundaire doodsoorzaak beschouwd, evenals andere ziekten die tijdens het overlijden aanwezig waren en soms tot de dood hebben bijgedragen. Bij het CBS wordt de doodsoorzaak gecodeerd volgens de richtlijnen van de World Health Organization (WHO, 1992). Per geval worden naast één primaire doodsoorzaak ten hoogste drie secundaire doodsoorzaken toegekend. Het CBS publiceert op *Statline* alleen de primaire doodsoorzaak.

3. Dementie in de periode 1996–2001

Het is in het geval van doodsoorzaken helaas niet goed mogelijk om lange, consistente tijdreeksen te presenteren. Dit is voornamelijk een gevolg van het feit dat de codelijst met doodsoorzaken gemiddeld eens in de tien jaar door de WHO wordt aangepast aan nieuwe medische inzichten en een veranderend tijdbeeld. De meest recente reeks beschrijft de periode van 1996 tot en met 2001. In deze periode is het aantal overlijdensgevallen waarbij dementie (alle typen) als één van de oorzaken is ingevuld, toegenomen van bijna 14 duizend tot ruim 16 duizend. Het aandeel van de overlijdensgevallen met dementie in het totaal aantal overledenen is hiermee toegenomen van 10,0 naar 11,5 procent (*staat 1*). Voor een deel kan deze toename worden toegeschreven aan de vergrijzing, waardoor het aandeel van ouderen onder alle overledenen toeneemt. Zo is het aandeel 90-plussers toegenomen van 11,7 naar 13,1 procent. De vergrijzing verklaart echter niet de vol-

Staat 1
Overledenen waarbij dementie een primaire of secundaire doodsoorzaak is, 1996–2001

	Totaal aantal overledenen	waaronder met dementie	Aandeel demeterenden van het totaal	Aandeel 90-plussers van het totaal	Aandeel demeterenden van het totaal aantal 90-plussers
	<i>absoluut</i>		%		
1996	137 561	13 741	10,0	11,7	21,1
1997	135 783	14 036	10,3	12,1	21,5
1998	137 482	14 580	10,6	12,5	22,0
1999	140 487	16 092	11,5	12,9	22,9
2000	140 527	16 212	11,5	12,7	23,7
2001	140 377	16 155	11,5	13,1	23,1

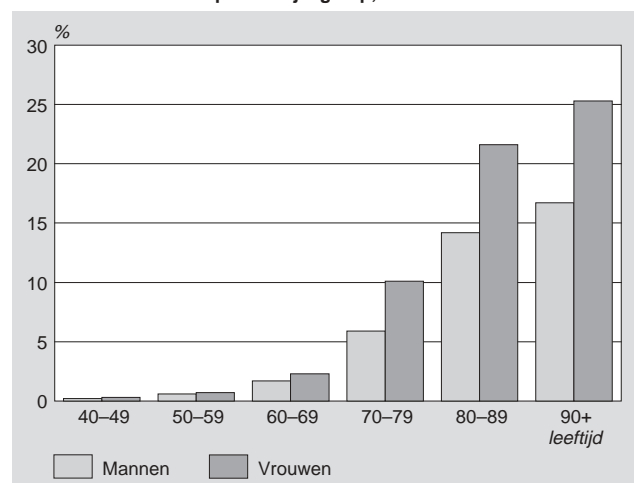
ledige stijging van het aantal dementiegevallen. Binnen de groep 90-plussers die zijn overleden, wordt ook een toename van het aantal dementiegevallen gevonden: hun aandeel stijgt van 21,1 naar 23,1 procent. Voor overledenen ouder dan 80 jaar wordt vrijwel dezelfde toename gevonden. Er vindt dus, afgezien van de vergrijzing, ook per leeftijdsgroep een toename plaats van het aantal personen dat aan dementie overlijdt.

4. Overlijden met dementie

Dementie kan in drie vormen als primaire doodsoorzaak voorkomen. De eerste vorm is de vasculaire dementie, die het gevolg is van herseninfarct op basis van vaatlijden, inclusief hersenvaatlijden ten gevolge van hoge bloeddruk. De infarcten zijn hierbij doorgaans klein, maar cumulatief in hun effect (WHO, 1992). De tweede vorm is dementie ten gevolge van de ziekte van Alzheimer. De derde vorm is de niet-gespecificeerde dementie, een soort restgroep. Het is niet onwaarschijnlijk dat door een arts soms kortweg 'dementie' op de overlijdensverklaring wordt ingevuld, terwijl het gespecificeerd zou moeten worden als vasculaire dementie of de ziekte van Alzheimer. Deze gevallen komen dan ten onrechte in de groep van 'niet-gespecificeerde dementie' terecht. Ten slotte is er nog een vierde vorm van dementie, namelijk dementie ten gevolge van elders geclassificeerde ziekten. Dit is bijvoorbeeld dementie ten gevolge van de ziekte van Parkinson of de ziekte van Huntington. Deze vorm van dementie wordt nooit als primaire doodsoorzaak gecodeerd, maar altijd als secundaire oorzaak bij de betreffende ziekte.

In 2001 zijn in totaal 16 155 personen overleden die een vorm van dementie als primaire of als één van de secundaire doodsoorzaken hadden, ruim 11 procent van het totaal aantal overledenen. In *grafiek 1* is per leeftijdscategorie het aandeel van de sterfgevallen

1. Aantal overledenen met dementie als percentage van het totaal aantal overledenen per leeftijdsgroep, 2001

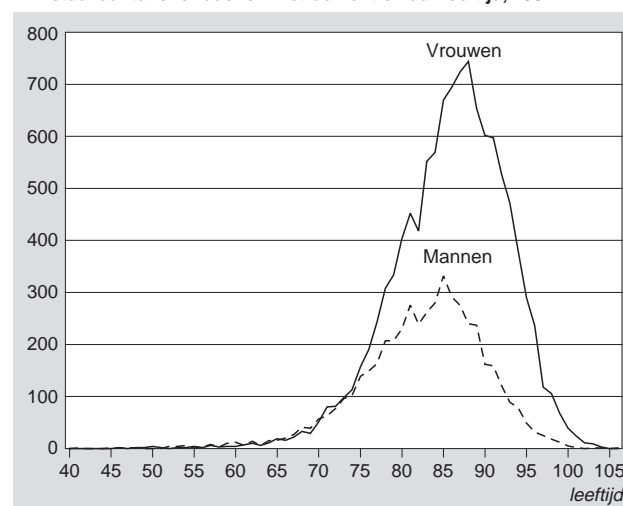

met dementie in het totaal aantal overledenen weergegeven. Zoals verwacht stijgt het percentage sterfgevallen met dementie duidelijk met de leeftijd. Bij vrouwen die bij hun overlijden in de tachtig zijn, lijdt ruim één op de vijf aan een vorm van dementie. Bij vrouwen boven de 90 bedraagt dit aandeel zelfs een kwart. De afvlakking die vanaf 90 jaar te zien is, blijkt in alle onderzoeksjaren vanaf 1996 aanwezig te zijn. Voor deze verminderde stijging van het aandeel demeterenden in het totaal aantal overledenen op hogere leeftijden is geen verklaring gevonden. Tevens liggen de percentages bij de vrouwen in alle leeftijdscategorieën hoger dan bij de mannen. Vanaf 80 jaar is het aandeel bij de vrouwen zelfs meer dan 7 procentpunten hoger dan bij de mannen.

De gemiddelde leeftijd waarop personen met een vorm van dementie als primaire of secundaire doodsoorzaak overlijden, is 82,5 jaar bij de mannen en 85,9 jaar bij de vrouwen. Deze leeftijden liggen aanzienlijk hoger dan de gemiddelde leeftijd bij overlijden voor alle doodsoorzaken tezamen (resp. 71,5 en 77,9 jaar voor mannen en vrouwen). Dit is niet in tegenspraak met de in de inleiding vermelde onderzoeken waarin werd geconcludeerd dat de gemiddelde levensverwachting van personen met een vorm van dementie korter is dan die van gezonde personen. Dementie manifesteert zich namelijk meestal pas op hoge leeftijd, en de betreffende patiënten hebben vanaf dat moment een hogere sterftekans dan hun leeftijdgenoten zonder dementie. De mediane levensverwachting, vanaf het moment waarop de diagnose 'dementie' is gesteld, ligt naar schatting tussen 3 en ruim 9 jaar (Gezondheidsraad, 2002). De leeftijd bij overlijden aan dementie liep in 2001 uiteen van 41 jaar tot 106 jaar (*grafiek 2*).

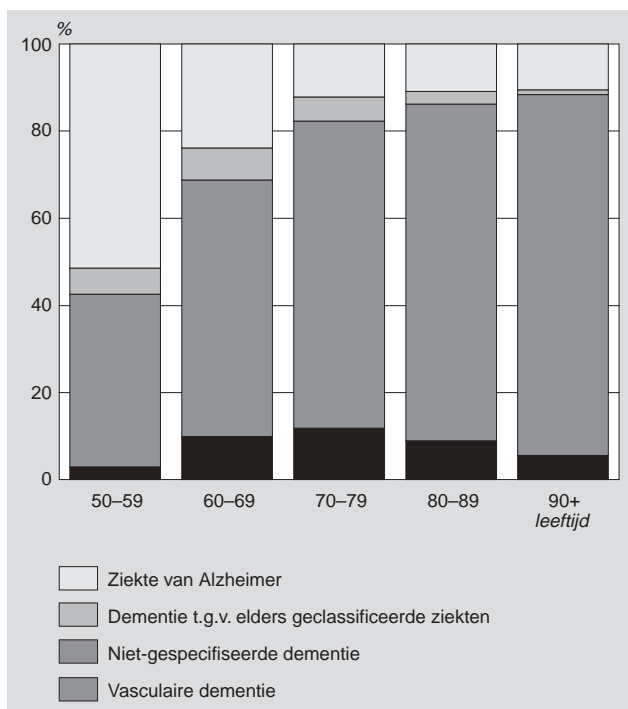
Tot de leeftijd van 70 jaar overlijden meer mannen dan vrouwen aan dementie. Na deze leeftijd stijgt het aantal vrouwen dat aan dementie overlijdt veel sneller dan het aantal mannen. Hetzelfde patroon doet zich ook voor bij de afzonderlijke vormen van dementie.

2. Totaal aantal overledenen met dementie naar leeftijd, 2001

Zoals gezegd kan er bij de personen die bij hun overlijden een vorm van dementie hebben, onderscheid worden gemaakt tussen vier verschillende soorten dementie. Per leeftijdscategorie is de verdeling over deze soorten verschillend (grafiek 3). Bij vijftigers valt vooral het hoge aandeel van Alzheimerdementie in het totaal aantal sterfgevallen met dementie op (ruim de helft). Dit aandeel neemt op de hogere leeftijden duidelijk af. Het aandeel van de groep niet-gespecificeerde dementie neemt daarentegen juist toe met de leeftijd. De indruk bestaat dat het op lagere leeftijden vaker bekend is welke vorm van dementie de persoon heeft, of dat het belangrijker wordt geacht om op de overlijdensverklaring de vorm van dementie te specificeren. Tot de leeftijd van 60 jaar wordt in 60 procent van de gevallen de vorm van dementie vermeld. Boven de 70 jaar wordt dit nog maar in minder dan 30 procent van de gevallen gedaan.

3. Overledenen met dementie naar vorm van dementie per leeftijdsgroep, 2001

5. Dementie en de combinatie met andere doodsoorzaken

5.1 Dementie als primaire doodsoorzaak

In 2001 is bij 478 overledenen door de arts vasculaire dementie als primaire doodsoorzaak opgegeven, en bij 739 overledenen de ziekte van Alzheimer. Bij 4 610 overledenen is niet-gespecificeerde dementie gemeld. Zowel van deze laatste groep overledenen als bij de ziekte van Alzheimer is driekwart vrouw (staat 2). Bij vasculaire dementie is het aandeel vrouwen met drie op de vijf iets lager. Uit eerdere analyses is al bekend dat dementie vaker bij vrouwen optreedt dan bij mannen, in het bijzonder bij personen

Staat 2
Aantal overledenen met een vorm van dementie als primaire doodsoorzaak, 2001

	Mannen	Vrouwen	Totaal
Vasculaire dementie	182	296	478
Ziekte van Alzheimer	180	559	739
Niet-gespecificeerde dementie	1 072	3 538	4 610
Totaal	1 434	4 393	5 827

boven de 80 jaar. Het is echter niet duidelijk of dit komt door biologische verschillen, door een langere levensduur, door verschillen in overlevingsduur na de diagnose of door verschillen in gedrag of in blootstelling aan andere factoren (Gezondheidsraad, 2002).

Gezien het grote aantal in de groep 'niet-gespecificeerde dementie' lijkt de veronderstelling dat dit als restgroep wordt gebruikt aannemelijk. Het is dus goed mogelijk dat de groepen 'vasculaire dementie' en 'Alzheimerdementie' in werkelijkheid groter zijn. De lijst die wordt gebruikt voor het coderen van de doodsoorzaken maakt wel onderscheid tussen deze verschillende soorten dementie, maar zoals gezegd is het twijfelachtig of de arts die de verklaring invult dit onderscheid ook maakt. Voor het stellen van de diagnose 'vasculaire dementie' of 'Alzheimerdementie' is speciaal onderzoek vereist en dit zal niet in alle gevallen worden uitgevoerd. De arts is hierdoor niet altijd op de hoogte van de vorm van dementie. Conclusies voor de afzonderlijke soorten dementie zijn dan ook moeilijk te trekken. Om deze reden worden de verschillende soorten dementie in de analyse samengevoegd en worden ze hieronder als één geheel behandeld.

In een deel van de gevallen worden naast de primaire doodsoorzaak ook een of meerdere secundaire doodsoorzaken vermeld. Bij ruim 55 procent is dit niet het geval (staat 3). Volgens de overlijdensverklaring zijn deze personen dus uitsluitend aan dementie overleden. Bij de overige 45 procent zijn de meest frequente secundaire oorzaken ziekten van de ademhalingsorganen, die voorkomen bij bijna 16 procent van alle sterfgevallen aan dementie. Longontsteking neemt hiervan meer dan de helft voor haar rekening. De groep met ziekten van huid en onderhuids bindweefsel (5,1 procent) omvat voornamelijk gevallen van decubitus. De in de staat genoemde secundaire doodsoorzaken, inclusief de gevallen zonder secundaire doodsoorzaken, beschrijven in totaal bijna 96 procent van alle doodsoorzaken bij primair overlijden aan dementie. Daarnaast is er een restgroep van ruim 4 procent met overige, hier niet nader genoemde doodsoorzaken.

Staat 3
Belangrijkste secundaire doodsoorzaken bij primaire doodsoorzaak dementie

	%
Geen secundaire doodsoorzaken	55,7
Ziekten van de ademhalingsorganen	15,8
Ziekten van hart en vaatstelsel	6,0
Endocriene, voedings-, stofwisselingsziekten	6,0
Ziekten van huid en onderhuids bindweefsel	5,1
Ziekten urinewegen en geslachtsorganen	2,6
Nieuwvormingen	1,6
Ziekten van spieren, beenderen en bindweefsel	1,6
Ziekten van zenuwstelsel en zintuigen	1,3
Overige doodsoorzaken	4,3

5.2 Dementie als secundaire doodsoorzaak

Dementie kan ook als secundaire doodsoorzaak worden beschouwd waarbij een andere, wellicht eerder aanwezige of dominerende ziekte, als primaire oorzaak wordt aangemerkt. De arts die na overlijden van de persoon de overlijdensverklaring invult, bepaalt welke ziekte als primaire doodsoorzaak wordt vermeld. Bij de codering van de doodsoorzaken door het CBS wordt wel gekeken naar de plausibiliteit van de volgorde van de oorzaken, maar de volgorde die de arts heeft genoteerd wordt gewoonlijk overgenomen. Het is de vraag of alle artsen hierbij dezelfde maatstaven hanteren. Ook is het mogelijk dat de overlijdensverklaring wordt ingevuld door een arts die niet bekend is met het ziektebeeld van de betreffende patiënt, en daardoor zonder achtergrondkennis keuzes moet maken in de vermelding van primaire en secundaire oorzaken van overlijden.

De resultaten die in deze paragraaf worden gepresenteerd zijn gebaseerd op alle gevallen waarin dementie als secundaire doodsoorzaak is ingevuld, ongeacht of het de eerste, tweede of derde secundaire oorzaak is. In al deze gevallen is alleen gekeken naar

de bijbehorende primaire doodsoorzaak en niet naar eventuele andere secundaire oorzaken.

In *staat 4* staan de aantallen overledenen vermeld die een vorm van dementie als secundaire doodsoorzaak hebben. Evenals het geval is bij dementie als primaire oorzaak wordt de niet-gespecificeerde dementie veruit het meest als secundaire oorzaak van overlijden genoteerd. De kleinste groep is dementie ten gevolge van andere ziekten. Alle genoemde vormen van dementie als secundaire oorzaken van overlijden komen meer voor bij vrouwen dan bij mannen. Alleen bij dementie ten gevolge van andere ziekten is de verdeling tussen mannen en vrouwen nagenoeg gelijk. Bij de overige groepen varieert het aandeel vrouwen van 56 procent bij vasculaire dementie tot 72 procent bij dementie ten gevolge van de ziekte van Alzheimer.

Staat 4
Aantal overledenen met een vorm van dementie als secundaire doodsoorzaak, 2001

	Mannen	Vrouwen	Totaal
Vasculaire dementie	397	505	902
Ziekte van Alzheimer	410	716	1 126
Dementie ten gevolge van elders geclassificeerde ziekten	236	246	482
Niet-gespecificeerde dementie	2 453	5 365	7 818
Totaal	3 496	6 832	10 328

De vormen van dementie die ook als primaire doodsoorzaak kunnen voorkomen, worden vaker als secundaire oorzaak vermeld dan als primaire oorzaak. Vasculaire dementie komt bijvoorbeeld twee keer zo vaak voor als secundaire dan als primaire doodsoorzaak (staten 2 en 4). De conclusie zou dus kunnen worden getrokken dat mensen die bij hun overlijden dementie hebben meestal overlijden aan een andere oorzaak dan aan de betreffende vorm van dementie. Hierbij moet wel de eerder in deze paragraaf vermelde opmerking over de keuze die de arts maakt bij het invullen van de overlijdensverklaring in gedachten worden gehouden.

Staat 5 laat de procentuele verdeling zien van primaire doodsoorzaken bij dementie als één van de secundaire oorzaken van overlijden. De verdeling wordt zowel voor alle overledenen met een vorm van dementie getoond als voor personen ouder dan 80 jaar die bij hun overlijden een vorm van dementie hebben. Ter vergelijking is tevens de procentuele verdeling van de doodsoorzaken

Staat 5
Primaire doodsoorzaken bij overledenen met dementie als één van de secundaire oorzaken in vergelijking met de doodsoorzaken van 80-plussers zonder dementie, 2001

	Alle leeftijden dementie	80-plussers mèt dementie	80-plussers zonder dementie
	%		
Infectieuze en parasitaire ziekten	2,2	2,0	0,9
Nieuwvormingen	8,1	7,9	19,7
Endocriene, voedings-, stofwisselingsziekten	5,7	5,8	4,2
Psychische stoornissen	0,1	0,1	0,2
Ziekten van zenuwstelsel en zintuigen	3,7	2,6	1,3
w.o. Ziekte van Parkinson	2,6	2,0	0,7
Ziekten van hart en vaatstelsel	37,1	38,2	42,6
w.o. Acuut hartinfarct	5,8	5,8	8,8
Hersenvaatletsels (CVA)	15,2	15,1	11,3
Ziekten van de ademhalingsorganen	25,6	25,5	11,1
w.o. Longontsteking (pneumonie)	19,9	20,1	5,2
Chron.aandoeningen onderste luchtwegen (CARA)	4,5	4,3	5,1
Ziekten van de spijsverteringsorganen	6,1	6,3	4,3
Ziekten van huid en onderhuids bindweefsel	0,8	0,9	0,5
Ziekten van spieren, beenderen en bindweefsel	0,5	0,5	0,9
Ziekten van urinewegen en geslachtsorganen	6,0	6,3	2,8
Aangeboren afwijkingen	0,5	0,0	0,0
w.o. Syndroom van Down	0,4	0,0	0,0
Symptomen, onvolledig omschreven ziektebeelden	0,9	0,9	7,8
Overige doodsoorzaken (incl. niet-natuurlijke doodsoorzaken)	2,6	2,9	3,5
Totaal (abs.=100%)	10 328	7 970	51 466

van overledenen van 80 jaar en ouder zonder dementie (ruim 51 duizend gevallen) vermeld.

Personen met een vorm van dementie als secundaire doodsoorzaak komen relatief vaak primair te overlijden aan ziekten van de ademhalingsorganen, met name longontsteking. Bij personen met dementie overlijdt een op de vijf door longontsteking, terwijl dit bij 80-plussers zonder dementie bij een op de twintig voorkomt. Ziekten van het hart- en vaatstelsel komen relatief iets minder vaak voor bij personen met dementie. Hierbij is echter wel het aantal gevallen van hersenvaatletsels bij mensen met dementie hoger dan bij mensen zonder dementie. Dit is niet verwonderlijk, aangezien één vorm van dementie, vasculaire dementie, per definitie het gevolg is van vaatlijden in de hersenen. Binnen deze groep is het aandeel hersenvaatletsels in de overlijdensoorzaken maar liefst 28 procent, en het totaal aan hart- en vaatziekten ruim 50 procent. Ook mensen met niet-gespecificeerde dementie sterven echter relatief vaak aan hersenvaatletsels. Voor de totale groep dementiegevallen betreffen ziekten van de ademhalingsorganen en hart- en vaatziekten tezamen bijna twee op de drie doodsoorzaken. Naast deze twee groepen van ziekten komen ook ziekten van de spijsverteringsorganen en ziekten van urinewegen en geslachtsorganen relatief vaak voor als doodsoorzaak bij dementierenden.

De ziekten van zenuwstelsel en zintuigen komen voornamelijk voor bij dementie ten gevolge van elders geclassificeerde ziekten. Het gaat hier met name om de ziekte van Parkinson, die binnen de groep ziekten van zenuwstelsel en zintuigen het leeuwendeel voor haar rekening neemt. Binnen deze hoofdgroep komen ook enkele gevallen van de ziekte van Pick, de ziekte van Huntington en epilepsie voor. Echter niet in alle gevallen worden deze ziekten ook als primaire oorzaak van overlijden vastgesteld. Bij de overledenen met een andere primaire oorzaak komt in meer dan 90 procent van de gevallen van dementie ten gevolge van elders geclassificeerde ziekten de combinatie met de ziekte van Parkinson voor. De ziekte van Parkinson is hier dan als één van de secundaire doodsoorzaken genoteerd.

De groep 'aangeboren afwijkingen' wordt bij overledenen met dementie jonger dan 80 jaar voor een groot deel bepaald door het syndroom van Down. Al deze gevallen van het syndroom van Down komen voor in combinatie met de ziekte van Alzheimer. Uit eerder onderzoek is al gebleken dat de kans op Alzheimerdementie groter is bij personen met het syndroom van Down (Gezondheidsraad, 2002). Het syndroom van Down vormt voor alle leeftijden tezamen 5 procent van de primaire doodsoorzaken bij

Sterfte aan dementie

de ziekte van Alzheimer. Deze primaire doodsoorzaak komt, in vergelijking met de doodsoorzaken van niet dementerenden en ook in vergelijking met de andere vormen van dementie, relatief vaak voor bij de ziekte van Alzheimer.

Literatuur

Pijnenburg, Y.A.L., E.S.C. Korf en Ph. Scheltens, 2002, Diagnostiek van dementie. Medisch Contact (57) 25, 21 juni 2002, blz. 974 –976.

Gezondheidsraad, 1988, Psychogeriatrische ziektebeelden. Gezondheidsraad, Den Haag.

Gezondheidsraad, 2002, Dementie: Advies van een commissie van de Gezondheidsraad. Gezondheidsraad, Den Haag.

Rijk, C. de, 1993, Psychische stoornissen: dementie. In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning. RIVM, Bilthoven.

WHO, 1992, International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems. Tenth Revision. World Health Organization, Genève.

Websites:

www.Alzheimer.nl

www.Alzheimer-ned.nl

www.rivm.nl

www.dementie.be

www.Gezondheidsraad.nl